



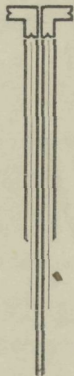


Stichting Papua
Cultureel Erfgoed

00/140/58

VERSLAG

VAN DEN STAAT EN DE WERKZAAMHEDEN
DER UTRECHTSCHER ZENDINGSVEREENIGING
VAN 1 MEI 1921 TOT 30 APRIL 1922



RECEIVED FROM THE DIRECTOR GENERAL OF THE BUREAU OF LAND MANAGEMENT

NO. 100-100000-100000

UNITED STATES DEPARTMENT OF THE INTERIOR

BUREAU OF LAND MANAGEMENT

WASHINGTON, D. C. 20250

OFFICE OF THE DIRECTOR

WASHINGTON, D. C. 20250

TELEPHONE (202) 733-6000

FACSIMILE (202) 733-6000

MAILING ADDRESS: BLM, P.O. BOX 25080, WASHINGTON, D.C. 20250

INTERNET: WWW.BLM.GOV

WWW.BLM.GOV

WWW.BLM.GOV

WWW.BLM.GOV

WWW.BLM.GOV

WWW.BLM.GOV

WWW.BLM.GOV

WWW.BLM.GOV

UTRECHTSCHЕ ZENDINGS-VEREENIGING.

ALGEMEENE VERGADERING

op Dinsdag 13 Juni 1922 in het Dienstgebouw
der Ned. Herv. Gem., Domplein te Utrecht.

Voormiddag 10 uur. Opening der Huishoudelijke Vergadering.

1. Jaarverslag.
2. Staat der financiën.
3. Verkiezing van leden Hoofdbestuur en Bestuurders. (Aan de beurt van aftreden als leden van het Hoofdbestuur zijn: de Dames Jonkvr. H. B. DE LA BASSECOUR CAAN en Jonkvr. A. M. ELOUT VAN SOETERWOUDE te 's Gravenhage; en de Heeren R. FREUDENBERG te Hilversum, J. W. PONT te Bussum, C. J. H. VERWEYS te Breukelen.

Namiddag 2 uur. Samenkomst met genoodigden.

Toespraken van de zendelingen M. J. VAN BAARDA en J. METZ.

Avonds 8 uur. Openbare samenkomst in de groote zaal van „Tivoli”

Spreker: SADHOE SOENDAR SINGH.

(De toespraak wordt vertaald).

Voor de leden der Utr. Zend. Vereen. zijn ter vergadering toegangskarten verkrijgbaar.

Alle belangstellenden zijn hartelijk welkom.

ALGEMEINE VERORDNUNG

Op Dinsdag 12 Jun 1905 in het Dinergevee
ter Ned. Herv. Geme. Dordrecht te Livoren

Verzamelde te zamen in een der lidmaat...
van de...

...van de...

...van de...

...van de...

...van de...

...van de...

...van de...

...van de...

...van de...

...van de...

...van de...

...van de...

...van de...

...van de...

...van de...

...van de...

...van de...

VERSLAG

VAN DEN STAAT EN DE WERKZAAMHEDEN DER
UTRECHTSCH E ZENDINGSV EREENIGING VAN
1 MEI 1921 TOT 30 APRIL 1922

„Houd in gedachtenis, dat Jezus Christus
uit de dooden is opgewekt”.

2 Tim. 2 : 8.

Onder den indruk van het Paaschfeest wordt dit verslag geschreven. De Paaschklokken hebben geluid en allerwege is de Gemeente des Heeren opgegaan om het Paasch-Evangelie te verkondigen. Jezus Christus is opgestaan van de dooden. Zonde en dood zijn te niet gedaan, het leven en de onverderfelij kheid zijn geopenbaard. Het werk, dat Hij op aarde kwam doen, is volbracht; het is een volmaakt werk. Het behoeft niet nog eens te worden herhaald; het heeft eeuwigheidsbeteekenis.

Die verzekerdheid doet ons met vertrouwen voortgaan. Als wij haar niet hadden, zouden wij allicht geneigd zijn den moed te laten zakken. In dezen tijd van algemeene malaise maakt ook ons zendingswerk een ernstige crisis door. Maar wij zullen er door heen komen. Het is niet ons eigen werk, dat wij doen; het is niet een werk, dat wij zelf misschien in overmoed gekozen hebben en dat wij niet in zijn gevolgen kunnen overzien. Maar het is het werk van Hem, die de wereld overwonnen heeft en die ons nu verwaardigt in Zijn dienst te arbeiden. Hij laat het ons gevoelen, dat Hij voortgaat en dat Hij niet laat varen wat Zijn hand eenmaal begon. Het komt er nu maar op aan, of wij in gehoorzaamheid gaan den weg, dien Hij wijst; of er aan onzen kant een volkomen toewijding is, zoodat Hij Zijne kracht in onze zwakheid kan volbrengen.

Daarom is noodig, dat wij onder onzen arbeid in gedachtenis houden, dat Jezus Christus uit de dooden is opgewekt. Daarin ligt onze troost en onze kracht. Dat Evangelie spreekt tot de harten der menschen, overal waar het gepredikt wordt. Als de Gemeente zich ten volle bewust wordt van wat zij in Christus bezit, dan zal zij alle kracht gaan inspannen om dat Evangelie te prediken onder alle volken, totdat de aarde bedekt is van de kennis des Heeren.

Hierin is onze dubbele werkzaamheid aangegeven: de Gemeente wijzen op hare wereld-omvattende taak, in welke vervulling zaligheid ligt. En tevens om het middel te zijn, waardoor de Gemeente zich kwijft van hare taak.

Zestig jaar is het geleden, dat de Utrechtsche Zending-Vereeniging hare eerste zendelingen uitzond naar Nieuw-Guinee¹⁾. Dat was een belangrijke

1) Nieuw-Guinee. Wij volgen hierbij de spelling, die in den laatsten tijd is aangenomen door het Aardrijkskundig Genootschap en de Topografische Inrichting te Batavia. Daarmee blijven wij in overeenstemming met de spelling onzer vaders, welke taalkundig juist is dan die van Nieuw-Guinea.

mijlpaal in hare geschiedenis. De keus van het arbeidsveld was met zorg voorbereid en gedaan. Het was een moeilijke onderneming. Tot nu toe waren de inkomsten niet hooger gestegen dan 11 à 12000 gld. En nu zou men drie gezinnen op een onherbergzaam eiland op grooten afstand moeten onderhouden. Vanwaar zou het geld komen? Hoe zou men kunnen beginnen, als men „de tering naar de nering” moest zetten? Maar in vertrouwen op God werd het werk aangevangen. Men wist het, dat in de Zending andere regelen gelden dan in het koopmansbedrijf. Had men dit niet geweten, het zou nooit tot een begin zijn gekomen. Men begon met geestdrift, maar geen overspannen verwachtingen werden gekoesterd. Men wist het, dat een ruwe akker niet dadelijk vrucht kon voortbrengen, maar eerst zorgvuldig moest worden bewerkt. En met liefde en trouw bracht men de offers, die daartoe gevraagd werden.

Een eerbiedige hulde moet worden gebracht aan de nagedachtenis van de mannen en vrouwen, die den grondslag van ons werk hebben gelegd. Slechts een enkele uit dien tijd is nog in ons midden, onze oud-zending J. L. van Hasselt, een der drie eerste zendelingen, die in 1862 werden afgevaardigd. In hem eeren wij het voorgeslacht, en tevens danken wij hem voor zijn persoonlijk aandeel in het werk en voor den zegen, die van zijn gezin is uitgegaan ¹⁾.

Tevens brengen wij met dankbaarheid in herinnering, dat Br. J. A. van Balen 40 jaren geleden als zending naar Nieuw-Guinee werd afgevaardigd ²⁾. Die afvaardiging was eveneens een daad van geloofsmoed. Wel had men niet dadelijk vruchten op den arbeid verwacht, maar evenmin dat de rampspoeden zoovele zouden zijn. Toch ging men voort op den weg, dien God wees. Br. en Zr. van Balen hebben vele jaren op Windessi, den door hen gestichten post gewerkt, met zegen voor den kleinen kring, dien zij rondom zich verenigden. In den laatsten tijd van hun verblijf aldaar kreeg de post ook betekenis door de uitbreiding van het werk naar de streken langs de Westkust.

Andere persoonlijke herinneringen komen vanzelf ter sprake bij de besprekingen der zendingsposten. Sterfgevallen kwamen gelukkig niet voor, wel ernstige ziektegevallen. Verschillende zendelingen moesten hier te lande herstel van gezondheid zoeken. Op een paar uitzonderingen na was de geheele „oudere garde” der zendelingen hier te lande en rustte het werk op de schouders van de jongere zendelingen; mede een gevolg van de oorlogsjaren, die den geregelden gang van het werk in de war hebben gestuurd, welke verwarring wij slechts langzaam kunnen te boven komen. Een en ander zal blijken, als wij de zendingsvelden achtereenvolgens bespreken.

NIEUW-GUINEE.

De verwachtingen, die omtrent de jonge residentie bij haar geboorte gekoesterd werden (zie het vorig jaarverslag), zijn tot nu toe niet vervuld. Wel zijn allerlei plannen gemaakt, vooral op maatschappelijk gebied, maar het is niet verder gekomen dan een begin van uitvoering, dat reeds groote geldsommen verslond en de landschapskassen uitputte. De algemeene malaise was de uitvoering ervan dan ook niet gunstig. Onverwacht is de Resident Lulofs overleden. In korten tijd heeft er een belangrijke wisseling van bestuursambtenaren plaats gehad. Van continuïteit in de leiding kon daardoor moeilijk sprake zijn. Hoe lang duurt het eer een nieuweling weer op de hoogte is

1) Zie Zendingsblad van April 1922, bl. 56.

2) „ „ „ „ „ bl. 58 en 61.

van land en volk en leiding kan geven. Daar komt bij, dat enkele bestuursambtenaren meer belang koesteren voor wat er in den grond zit dan voor de menschen, die er op wonen; en dat anderen weer een zoodanige vereering hebben voor wat zich als „adat” aandient, dat zij meenen die te moeten conservereen, meestal tegen het belang en soms ook tegen den wensch der bevolking.

De Zending moet er zich steeds van bewust zijn, dat zij er is om de bevolking te dienen en haar belangen te bevorderen. Met kracht moet zij voortzetten den strijd tegen bigamie en polygamie ¹⁾. Met kracht moet zij voortzetten hare pogingen om het onderwijs ingang te doen vinden. Naar vermogen moet zij zich wijden aan de economische verheffing der bevolking. In alles moet het haar voor den geest staan, dat zij het Evangelie te prediken heeft van Jezus Christus, waarin liggen opgesloten de beloften voor dit en voor het toekomstige leven.

Door de aanstelling van den nieuwen Regent uit het Sultansgeslacht van Tidore is er een tijdlang onrust gewekt onder de bevolking, die deels in dezen Regent een incarnatie van Mansren Mangoendi zag, deels in onzekerheid afwachtte wat komen zou. De beweging naar het Christendom ondervond stagnatie; hier en daar werd zelfs een opleving van het heidendom merkbaar; tegenover de zendelingen en goeroes nam een deel der bevolking een wat meer gereserveerde houding aan. Langzamerhand neemt deze beweging een andere richting. Mansren Mangoendi is niet gekomen; alles bleef bij het oude. En nu, in onrust gebracht, wendt men zich weer meer tot de zendelingen met de vraag om goeroes. Van alle kanten — zoo zegt Br. van Hasselt in een zijner laatste brieven — komen de aanvragen: van de Radja-Empat, van de Schouten-eilanden, van Jappen, van de kust van Waropen, van Koeroedoe. Van dit laatste eiland kwam zelfs een geheele deputatie op Mansinam om een goeroe vragen; zij sloeg er hare tenten op en verklaarde niet te zullen vertrekken voordat zij een goeroe meekreeg.

Dit typeert den toestand. Een overvloedige arbeidsgelegenheid — maar daartegenover een groot tekort aan arbeidskrachten, zoowel zendelingen als goeroes. Daarbij een tekort aan goede communicatie-middelen. En vooral, een tekort aan geld om ook maar het bestaande in behoorlijken staat te onderhouden en te laten groeien. In Nederland bekommert men er zich weinig om, dat er hier zulk een bijzondere arbeidsgelegenheid is; het weinige, dat gevraagd wordt, komt slechts met groote inspanning bijeen.

Voor de 25e maal kwam de Conferentie op Noord-Nieuw-Guinee in 1921 samen ²⁾, maar het was geen feestelijk samenzijn. Daartoe waren de zendelingen te zeer onder den indruk van den noodtoestand. Komt er niet spoedig verbetering, dan zal men op belangrijke inkrimping van het werk bedacht moeten zijn.

Op den verjaardag van H. M. de Koningin werd onze zending F. J. F. van Hasselt benoemd tot ridder in de orde van Oranje-Nassau, een welverdiende onderscheiding naar het oordeel van allen, die hem en zijnen veelomvattenden arbeid kennen. Een zwaren tijd heeft Br. van Hasselt weer achter den rug. Behalve voor de opleidingsschool te Mansinam heeft hij de zorg voor uitgestrekte ressourcen. Eerst door eigen ongesteldheid belemmerd, moest hij in December onverwacht met zijne echtgenooten naar Batavia reizen, waar deze laatste een ernstige operatie moest ondergaan. Gelukkig luiden de laatst ontvangen berichten gunstig, zoodat Br. van Hasselt tot zijn arbeid kon terugkeeren.

Br. Agter kon het werk waarnemen gedurende zijne afwezigheid, en door verschillende reizen nu en dan enkele onderdeelen overnemen. Zoodra het

1) Men leze het belangrijke artikel hierover van F. J. F. van Hasselt in de „Mededeelingen” 1922, 2e afl.

2) Zie Zendingsblad van October 1921, blz. 147.

tot een nieuwe verdeling der ressorten komt, nadat men weet over hoeveel arbeidskrachten kan worden beschikt, zal Br. Agter een zelfstandigen arbeid krijgen.

Tevens worde hier vermeld, dat goeroe Petrus Kafiari, de eerste goeroe uit de Papoea's, zijn 25-jarig ambtsfeest in October mocht vieren onder groote belangstelling, vooral ook van de zijde der bevolking.

In de Radja-Empat moest het werk worden ingekrompen. Slechts twee goeroes bleven er achter. De andere posten moesten helaas worden opgegeven door gebrek aan geldmiddelen, wat des te meer te betreuren valt omdat ook daar de arbeidsgelegenheid overvloedig is.

Voor Noemfoor, dat, hoewel een onvruchtbaar eiland, toch van bizondere beteekenis is als pleisterplaats voor de velen, die van de Schouten-eilanden naar het vaste land trekken, wordt dringend een zendeling-diakoon gevraagd.

Op de Schouten-eilanden (Biak en Soepiori) wordt ook de afwezigheid van een zendeling sterk gevoeld. De jonge gemeenten, die er zijn, hebben krachtige leiding noodig; zonder die dreigen zij uiteen te vallen. Liefst zou men er twee zendingen plaatsen. Als het werk onder dezen krachtigen stam goed kon worden aangepakt, zou daarvan in breeden kring de invloed merkbaar zijn.

Het ressort Roon of Wandammenbaai is gedurende het verlof van Br. Starrenburg waargenomen door Br. Bout. De eerste hoopt in Mei naar het zendingsveld terug te keeren, waarna de tweede met verlof komt. De tijd der waarneming kenmerkt zich door den bouw van een nieuwe kerk op Roon en de inwijding van een ziekenhuisje te Mieï. Naar alle kanten heeft Br. Bout het uitgebreide ressort doorkruist om de talrijke goeroe-posten te controleeren. Verder heeft hij vooral zijn aandacht gewijd aan de maatschappelijke verheffing der bevolking. De Resident Lulofs verschaftte hem daartoe eenige stuks vee en een hoeveelheid plantklappers. Ook werd een werk-inrichting geopend, waarin de jongens eenig vak leeren. Op die wijze leert de bevolking arbeiden en door arbeid in haar stoffelijke en geestelijke behoeften voorzien. Met belangstelling worden deze proefnemingen gevolgd.

Op het Noord-Oostelijk deel wonen te Hollandia de B.B. Bijkerk en De Neef nog samen, hoewel beiden een eigen ressort te bedienen hebben. Br. De Neef is belast met het ressort Wakdê, dat zijn Westelijke grens vindt in de Mamberamoe-rivier en vandaar zich 60 zeemijlen naar het Oosten uitstrekt. Wat dan verder ligt, van Sarmi tot de Oostelijke grens van het Hollandsche gebied, is het ressort Humboldtsbaai onder Br. Bijkerk. Br. De Neef hoopt zich spoedig te Wakdê of omgeving te kunnen vestigen, maar dit wacht op de nieuwe verdeling der arbeidskrachten, want mocht het daartoe eens niet kunnen komen, dan zou de U. Z. V. in de pijnlijke noodzakelijkheid worden gebracht dit geheele Oostelijke deel te moeten ontruimen.

Br. de Neef bracht in het vorige jaar 187 dagen op reis door om verschillende plaatsen in zijn ressort te bezoeken ¹⁾. Een betere reisgelegenheid dan de soms levensgevaarlijke prauwen is vooral in dit deel van Nieuw-Guinee zeer noodig.

Hetzelfde geldt voor Br. Bijkerk. Deze kon een scheepje aankopen, waarvoor van hier uit een motor kon worden gezonden. Niet alleen dat het reizen in een motorboot veel tijd bespaart, maar het is ook voor de gezondheid der zendingen minder schadelijk. Thans is ook de mogelijkheid geopend om een grooter schip te koopen, dat als communicatie-vaartuig tusschen de verschillende zendingen- en goeroeposten onschatbare diensten zou kunnen bewijzen, maar behalve enkele bezwaren, die overwonnen moeten worden, is er ook het finantieele, waarop Nederland invloed kan oefenen.

Br. Bijkerk maakte een belangrijke reis naar het voormalige Duitsch-Nieuw-Guinee, waar hij inzonderheid aan het terrein der Rhein.Missions-Gesellschaft

1) Men zie het verslag in het Zendingsblad van Mei 1922, bl. 66.

zijn aandacht kon wijden ¹⁾. Van Protestantsche zijde werken daar twee corporaties, de Rheinische Mission en de Neuendettelsauer-Mission. Het is onzeker, hoe lang deze corporaties daar haar werk kunnen voortzetten. Mocht haar dit door de Australische Regeering, die het mandaat over dit gebied heeft, niet langer worden toegestaan, dan is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat zij op het Hollandsche gebied een werkkring komen zoeken.

Elke hulp van zendingen, die in onzen geest werken, zal voorzeker dankbaar worden aanvaard. Er is zooveel noodig om de kusten te bezetten. Maar waar zal het heen moeten, als het binnenland zich hoe langer hoe meer gaat openen, en de volksstammen, die daar wonen, om goeroes vragen? De nieuwe expeditie naar het Sneeuwgebergte heeft weer bevonden, dat het binnenland veel dichter bevolkt is dan men vroeger vermoedde. Er zijn zendingen, die ervoor pleiten meer nog onze aandacht aan dat binnenland dan aan de kuststroken en eilanden te wijden. Welke perspectieven openen zich hier! Maar... vanwaar de arbeidskrachten? en vanwaar de geldmiddelen?

Op de Westkust werken de B. B. van Muylwijk en Wetstein. Beiden wonen nog te Fak-Fak. De vestiging van Br. Wetstein te Inanuat in de Beraustreek (zuiden van den z.g. Vogelkop) heeft vertraging ondervonden. Spoedig zal zij echter hebben plaats gevonden. Wenschelijk ware, dat er twee zendingen heen konden gaan. Het zendingswerk vertoont er een eigenaardig type. De bevolking is uit de binnenlanden in groote dorpen vereenigd, waar scholen konden worden geopend, maar dit kunstmatige houdt geen stand, als er nieuwe ambtenaren komen, die de vroeger genomen maatregelen niet strak doorvoeren. Dan trekken de menschen weer naar de oude woonplaatsen terug. De groote dorpen en de groote scholen geraken dan weer in verval. Het eenige blijvende is vaak, dat de bevolking, die eenmaal een goeroe gehad heeft, komt vragen dat zij ook op de nieuwe (of oude) plaats van vestiging weer een goeroe moge krijgen. De arbeidsgelegenheid vermindert niet, maar de omstandigheden wijzigen zich, en het valt niet gemakkelijk zich daarbij aan te passen.

De geheele werkverdeling van de Westkust is gebaseerd op drie ressorten met althans drie, zoo mogelijk vier zendingen. Br. van Muylwijk staat nu alleen voor twee ressorten, het belangrijke ressort Bintoeni, dat de vestiging van een zending te Babo vereischt, en het thans nog minder belangrijke ressort Kapauer, waar alles nog vrijwel in een aanvangsstadium verkeert, maar waar toch ook mogelijkheden van uitbreiding liggen. De aanwezigheid van een zending op of nabij de plaats der bestuursvestiging is ook van beteekenis. Overwogen wordt, of de zendingspost niet van Fak-Fak naar Kokas moet worden overgebracht; Kokas is ook bootstation en is gunstiger ten opzichte van de andere ressorten gelegen, terwijl het telefonisch met Fak-Fak is verbonden. In het ressort Bintoeni is er wel eenige schommeling in het werk, maar op enkele plaatsen heeft het vasten wortel geschoten en belooft het veel voor de toekomst.

Op geheel Nieuw-Guinee speelt het onderwijs een belangrijke rol. Een overzicht van de geschiedenis en den huidige stand vindt men in het artikel van Br. van Hasselt in de „Mededeelingen” ²⁾. Een nieuwe algemeene subsidie-regeling voor het onderwijs in Ned. O. Indië is thans door de Staten-Generaal aangenomen ³⁾. Deze zal nu voor verschillende gebiedsdeelen nader worden uitgewerkt. Hierop komen wij dus later wel terug.

Het Hoofdbestuur wendt krachtige pogingen aan om in den nood aan arbeidskrachten te voorzien, in de hoop, dat het daartoe door de offervardigheid der Gemeente in staat zal worden gesteld. Het hoopt spoedig den onderwijzer I. S. Kijne te kunnen uitzenden om zich te belasten met het

1) Men leze het belangrijk verslag in de „Mededeelingen”, 1922, 1e Afl. bl. 12, en een uittreksel met foto's in het Zendingsblad van Febr. 1922, bl. 20.

2) „Mededeelingen” 1922, 1e Afl., blz. 43.

3) Een overzicht is gegeven in „Mededeelingen.” 1922, 1e Afl. blz. 92.

onderwijs aan de opleidingsschool te Mansinam. Verder heeft het aan de Basler Mission de vraag voorgelegd, of deze misschien een drietal zendelingen beschikbaar kan stellen, die thans door de na-oorlogs-weeën niet naar de vroegere arbeidsvelden dezer corporatie kunnen uitgaan. Voor uitzending in 1923 kan de Ned. Zend. School twee leerlingen der 3e klasse, de B. B. J. Eygendaal en F. Slump (tevens diakoon) beschikbaar stellen. Als al die plannen in vervulling gaan, zal de bezetting beter zijn dan nu het geval is. Volledig zullen wij misschien pas in de behoeften van dit uitgestrekte eiland kunnen voorzien als er hulp van buiten bij komt. Het net is ons te zwaar, waarom wij de hulp van de „medegenooten uit het andere schip” noodig hebben. Maar ook hiertoe moet het initiatief van ons uitgaan. Wij kunnen anderen niet aanmoedigen tot hulp, als wij zelf niet onze uiterste kracht hebben ingespannen. Nieuw-Guinee is en blijft nog het land van ongekende mogelijkheden.

HALMAHERA.

Halmahera lijdt niet op dezelfde wijze aan gebrek aan arbeidskrachten als Nieuw-Guinee. In omvang veel kleiner is het naar verhouding beter bezet. De moeilijkheid is hier veel meer, dat thans alle oudere zendelingen het arbeidsveld om gezondheidsredenen verlaten hebben, en jonge zendelingen, die ternaauwernood zijn ingeleid en nog niet met de talen vertrouwd het werk moeten voortzetten. Met verlangen zien zij uit naar de komst van Br. Maan, die in Mei van hier hoopt te vertrekken. Die zal dan den post Tobelo voor zijne rekening nemen.

Na het vertrek van Br. Metz was Tobelo vacant en werd het werk zooveel mogelijk waargenomen door de B.B. De Neef van de kweekschool en Bijlefeld van de ambachtsschool. Bij zijn aankomst werd Br. Boger, die ten vorigen jare uit den dienst der Basler Mission in dien der Utr. Zend. Vereen. overging, dadelijk belast met de waarneming van dit ressort, terwijl hij vandaar uit een enkele maal het hem toegewezen ressort Loloda kon bezoeken. Hoe zwaar dit werk hem ook moest vallen, heeft hij zich dienstbaar gesteld, maar het ligt voor de hand, dat hij gaarne spoedig van deze waarneming wordt ontheven om zich aan zijn eigen werk te kunnen geven.

De kweekschool telt thans 32 leerlingen, waarvan 9 in de hoogste en 23 in de laagste klasse; en de standaardschool heeft 16 leerlingen. Bij het onlangs gehouden examen voor „volksonderwijzer” verkregen 4 leerlingen, ondanks menige onderbreking der lessen, dit diploma; de moeilijkheid deed zich echter voor, dat zij wel slaagden voor de gewone vakken, maar naar het oordeel der Conferentie niet voldoende waren in de theologische vakken, waarom zij in deze laatste nog een her-examen zullen moeten doen. De ambachtsschool verheugt zich in toenemende sympathie van de zijde der bevolking; aan werk ontbrak het niet; op dit gebied ligt de moeilijkheid hierin, of de jongens ook na het verlaten der school zich voor het door hen geleerde vak zullen blijven interesseeren. Een nieuw leerplan is opgemaakt voor een cursus van 2 jaren en een daarop volgende werkzaamheid in de praktijk gedurende 2 jaren. Kweek- en ambachtsschool liggen te dicht bij elkaar, wat wel eens eenige rivaliteit tusschen de leerlingen van beide bevordert; maar tegen verplaatsing naar elders zijn natuurlijk groote vooral financiële bezwaren.

Met het hulp-ziekenhuis ging het niet zooals wij gehoopt en verwacht hadden, toen wij Zr. Lambregtse uitzonden. Van Gouvernementswege is er te Tobelo een dokter-djawa geplaatst, die ambtshalve van het ziekenhuis gebruik maakt en die, volgens een tusschen den Resident en de Conferentie gemaakte afspraak, tevens met de leiding van het medische werk aldaar belast is. Tusschen de zuster en dezen dokter-djawa is de gewenschte samenwerking

nog niet verkregen; een poging om tot een afbakening van beider bevoegdheid te geraken is niet gelukt. Gewacht wordt nu op de komst van Br. Maan om hierover verder te spreken.

De bereidwilligheid van Br. Maan om voor een paar jaren naar Halmahera terug te keeren wordt door ons zeer op prijs gesteld, want hij brengt daartoe het offer van zijn familieleven. Om gezondheidsredenen kan Zr. Maan niet met haar man meegaan, maar moet zij in Nederland achterblijven.

Omtrent het maatschappelijk werk valt niet veel te zeggen. Br. Jens zet met opgewektheid zijn arbeid in de tuinen voort, maar het kost moeite om de opgewektheid er in te houden, daar de prijzen der copra niet van dien aard zijn, dat het werk kan worden uitgebreid.

Op de Conferentie van 1921 heeft Br. Stade verzocht na het vertrek van Br. Ellen te worden overgeplaatst naar het ressort Kao. Hij meende dit ressort, waar de zendeling de gemeenten over land bezoeken kan, beter te kunnen bearbeiten dan de ressorten Boeli en Weda, waar hij steeds van de prauw moest gebruik maken en in ernstige mate last had van zeeziekte. De Conferentie billikte deze motieven en wees hem onder nadere goedkeuring van het Hoofdbestuur het ressort Kao aan, terwijl de ressorten Boeli en Weda zouden worden opgedragen aan Br. van Bonzel, die uit Nederland verwacht werd. Na dit besluit kon Br. Ellen het ressort Kao aan Br. Stade overdragen en vertrok hij in September om hier te lande zijn familie in betrekkelijken welstand aan te treffen.

Br. en Zr. Stade wachtten te Boeli de komst van Br. en Zr. van Bonzel af om na hen gedurende een paar maanden tot den arbeid te hebben ingeleid naar Kao te verhuizen.

Aan de West-kust zette Br. Scholten het werk in het ressort Djailolo voort; er is toenadering van de zijde der bevolking; bijzondere moeilijkheden kwamen nog niet voor. Overwogen wordt of te Djailolo een ziekenhuisje kan worden geopend.

Samenvattend kunnen wij zeggen, dat het werk op Halmahera in een stadium van overgang verkeert. Vier zendingen, die zich nog moeten inleven in de taal en de gewoonten van het volk, waaronder zij moeten arbeiden. En ook als Br. Maan is teruggekeerd, dan keert hij niet terug naar zijn ouden werkkring, maar komt hij in het ressort Tobelo, dat hij wel als buitenstaander gedurende een 15-tal jaren heeft gadeslagen, maar in welks interne aangelegenheden hij zich toch moet inwerken. Op een krachtigen vooruitgang kan dus in den eersten tijd niet worden gehoopt; het is al bijzonder, als er geen achteruitgang valt te constateeren. Moge er een nieuwe dageraad ook voor dit eiland aanbreken!

BOEROE.

Ook op Boeroe dreigt een tekort aan zendingen, sedert Br. Schut onverwacht zijn ressort verlaten moest en Br. Pieters nu voor het geheele werk alleen staat. Sedert den terugkeer van Br. Schut op Boeroe leden hij en zijn echtgenoot aan malaria, wat verergerd werd door het gemis aan dienstpersoneel en van voldoende voedingsmiddelen. Toen nu enkele maanden geleden aan het Hoofdbestuur telegrafisch werd medegedeeld, dat de Resident van Amboina aan Br. Schut gevraagd had zich met de functies van secretaris van den Ambon-raad en van den Gemeenteraad ter plaatse te willen belasten en deze laatste om een beslissing vroeg, meende men hier te lande dit verzoek in verband te moeten brengen met de klachten over ziekte enz. Het Hoofdbestuur heeft daarom een toestemmend antwoord gegeven. Br. Schut is daarop naar Ambon vertrokken.

Voor Br. Pieters is het een zware taak beide ressorten te moeten bedienen. Op welke wijze wij hem de noodige hulp kunnen geven is ons nog niet

duidelijk. Misschien kan een der zendelingen, die de Basler Mission ons aanbiedt, naar Boeroe worden gezonden.

Omtrent het zendingswerk zijn geen bijzondere opmerkingen te maken. De tegenstand van het oude heidendom in de Christelijke Gemeenten is hardnekkig. Dien te overwinnen is een werk, dat veel geduld en geloofsmoed vereischt. Uit den aard der zaak zijn er op dit gebied vele teleurstellingen, maar er zijn ook moedgevende verschijnselen, vooral in den toenemenden drang naar evangelisatie in enkele gemeenten.

Te Ambon blijft Br. Schut, voorzooveel hem dat mogelijk is, de belangen der Utrechtsche Zendings-Vereeniging dienen. Vandaar krijgen wij de meeste goeroes voor onze arbeidsvelden. Daarheen keeren verlofgangers terug. Daarheen gaan de goeroekinderen om hun opleiding te ontvangen. Daar wonen weduwen en weezen van overleden goeroes. Er is dus van allerlei te doen, dat van groot belang is voor den gang van ons werk. Verschillende predikanten, hulppredikers, onderwijzers hebben zich tot nu toe welwillend met dezen arbeid belast, waarvoor wij hun niet dankbaar genoeg kunnen zijn. Thans heeft Br. Schut zich bereid verklaard dit werk over te nemen, wat ons in bijzondere mate verheugt. Schenke God ook daarop Zijn zegen!

ZENDINGSCONSULAAT.

De zendingsconsuls gingen voort met hun arbeid, die voor het zendingswerk van groote beteekenis is. Bijzonderheden daaromtrent vindt men in het eigen verslag, dat zij geven en dat door het Ned. Bijbel-Genootschap wordt uitgebracht. Wij maken er alleen melding van om hun onzen hartelijken dank te betuigen voor wat zij deden in het belang van de zending en van verschillende zendelingen.

Binnenkort zal Mr. Schepper met verlof komen. Zijn aanwezigheid hier te lande zal gelegenheid geven tot besprekingen over de plaats van het Consulaat in het groote geheel van het zendingswerk, waarover reeds gedurende eenige maanden een schriftelijke gedachtenwisseling gevoerd wordt.

BINNENLAND.

Het jaar 1921 was rijk aan zorgen, die in de maand September wel haar hoogtepunt bereikten. De achterstand was een zoodanige geworden, dat de kredieten voor het laatste kwartaal niet konden geopend worden, en het niet-openen der kredieten wil zeggen, dat de zendelingen geen geld zouden ontvangen voor hun levensonderhoud en voor hun arbeid. Maar Gode zij dank, toen de zorgen tot het toppunt gestegen waren, kwam er uitredding. Van alle kanten stroomden de bijdragen toe. En wat meer zegt: van alle kanten kwamen ook de menschen om te helpen. Velen, die zich tot nu toe afzijdig hadden gehouden, kwamen nu meedoen. De hartelijkheid, die wij ondervonden, was bemoedigend. Wat voor 1921 nog noodig was, kwam in hoofdzaak bijeen. Wij zijn ten zeerste dankbaar jegens allen, die op de een of andere wijze daartoe hebben meegewerkt.

Het was noodig die spontane uiting van hulpvaardigheid om te zetten in blijvende belangstelling en voortdurenden steun. Een poging daartoe is gedaan in de z.g. Georganiseerde Guldens-Collecte, welke organisatie thans nog in een stadium van voorbereiding is ¹⁾. Deze organisatie houdt voeling met het Zendingsbureau, maar staat als zoodanig buiten onze bemoeiingen.

Het spreekt vanzelf, dat wij krachtig blijven doorgaan met onze pogingen

1) Over de bedoeling zie men Zendingsblad van October 1921, blz. 157.

om belangstelling voor de Zending te wekken en tot offervaardigheid aan te sporen. Tal van spreekbeurten werden gehouden, inzonderheid ook door de zendelingen-met-verlof en enkele oud-zendelingen. In enkele plaatsen (Utrecht, Leeuwarden, Nijmegen, Winterswijk) hadden groote samenkomsten plaats, die het karakter van demonstraties droegen.

De maandelijksche propaganda met het Zendingsblad bleef doorgaan. Het aantal abonné's nadert de 10.000; wij zullen niet rusten tot het cijfer 50.000 bereikt is; mogelijk zal de opbrengst dan de kosten van het Zendingsbureau kunnen goed maken.

Verschillende boekjes werden uitgegeven, die voorzagen in de groote behoefte aan lectuur. Tal van busjes, „kerkjes” en „negertjes” werden geplaatst. Het onderstaand overzicht moge een indruk geven van den groei van dezen arbeid en van de inkomsten, daardoor verkregen.

	1917	1918	1919	1920	1921
Lectuur	f 485.—	f 1250.—	f 3578.—	f 6585.—	f 7396.—
Zendingskerkjes	- 2405.—	- 3818.—	- 4438.—	- 6422.—	- 8000.—
Collectebusjes	- 1086.—	- 1250.—	- 1920.—	- 4847.—	- 18000.—
Kerkbussen	—	—	—	- 1080.—	- 5050.—
Voordeelig saldo v. d. arbeid van Corr., Vert. en Agenten	- 2000.—	- 3100.—	- 12300.—	- 20140.—	- 35556.—
		Nadeelig	Voordeelig saldo		
Exploitatie Zendingsbl.		f 1882.—	f 3410.—	f 7500.—	f 9000.—
Aantal abonné's Zendingsblad		5300	6500	8400	9500
Uitgegeven collectekaarten (f 2.60, f 1.—) .				1605	6730
Geplaatste collectebusjes				1030	1846
Aantal Correspondenten					
Vertegenw. en Agenten	3	3	18	23	31

De conferentie met evangelisten en godsdienstonderwijzers, welke in de maand Juni in het Conferentie-oord te Lunteren gehouden werd, slaagde uitnemend. Bij allen, die er aan deelnamen, blijft zij in herinnering. In het jaar 1922 hopen wij weer een predikanten-conferentie te houden.

De reunie met de zendelingen hier te lande, die in de behoefte naar meer contact tusschen hen en de besturen trachtte te voorzien, wordt dit jaar herhaald.

Naarmate er meer samenwerking is onder de zendingscorporaties kan de propaganda-arbeid meer productief worden gemaakt. Het minderwaardig gedoe van „elkaar-vliegen-afvangen” houdt dan op, en men kan gemeenschappelijk een poging aanwenden om de Gemeente tot werkelijke belangstelling in het zendingswerk op te voeren. Als dit gelukt komt het geld vanzelf.

Over de pogingen om tot meer federatieve samenwerking van de Nederlandsche Zendingscorporaties te geraken, hopen wij in een volgend verslag meer te kunnen meedeelen.

Vermelding verdient, dat onlangs een belangrijk legaat is vermaakt aan de Vereeniging „het Zendingsbureau” te Oegstgeest, ter verdeling onder de daarbij aangesloten corporaties volgens het percentage, dat gold op den dag van het overlijden der erflater. Dit is weer een blijk, hoe de behoefte aan meer eenheid onder en samenwerking van de Corporaties leeft onder de zendingsvrienden. Men voelt in sommige kringen niet meer zooals vroeger, en geeft niet meer voor een bepaalde corporatie, maar voor „de zending”; de verdeling laat men aan het bureau over. Het Zendingsbureau is een dienende vereeniging; zij heeft niets van zichzelf behalve wat eenvoudige

kantoormeubelen; alles, wat zij doet en ontvangt, is ten bate van de zendingscorporaties.

Eene gift van f 25.000.— is ons geschonken om meer systematisch de belangstelling in de Zending hier te lande te bevorderen, wij overwegen nog op welke wijze deze gift het doelmatigst kan worden aangewend.

Meer dan vroeger zijn onze gedachten in den laatsten tijd in beslag genomen door de vraag van enkele zendingen, die om eigen gezondheids-toestand of om dien hunner echtgenooten, niet naar Indië kunnen terugkeeren: Wat nu? Het is pijnlijk voor hen om uit de zendingkas hun levensonderhoud te moeten ontvangen zonder te kunnen arbeiden; en nog pijnlijker om het te ontdekken, dat er werk in overvloed is en door niemand tot dat werk te worden uitgenoodigd. Pogingen worden nu gedaan om een werkring voor hen te vinden op het gebied van Inwendige Zending; en ook zal aan de Synode der Ned. Herv. Kerk de vraag worden voorgelegd, of het onder bepaalde voorwaarden mogelijk zal zijn enkelen hunner als predikant beroepbaar te stellen. Voorbereidende besprekingen zijn hierover gaande.

Aandacht wordt ook gewijd aan de opvoeding van de kinderen der zendingen hier te lande, indien de ouders daartoe den wensch kenbaar maken. Getracht wordt de moeilijkheden, die uit de gedwongen scheiding van ouders en kinderen voortvloeien, te overwinnen en het leed te verzachten.

HOOFDBESTUUR.

Door de Algemeene Vergadering van 1921 werden tot leden volgens art. 12c benoemd de Heeren: Mr. Dr. A. F. Baron van Lynden te Utrecht en Prof. Dr. A. M. Brouwer te Zeist.

Dr. F. J. Fokkema, die tot Rector der Ned. Zend. School werd benoemd, bleef daardoor ambtshalve lid van het Hoofdbestuur, maar verliet de Uitvoerende Commissie.

NED. ZEND. SCHOOL.

Ten vorigen jare is reeds meegedeeld, dat Dr. A. M. Brouwer benoemd werd tot hoogleeraar vanwege de Ned. Herv. Kerk te Utrecht en daarom tegen 31 Juli eervol ontslag verkreeg als rector der school onder dankbetuiging voor de gewichtige diensten aan haar bewezen.

Wat wij toen nog niet konden meedeelen is, dat het Bestuur der school met algemeene stemmen Dr. F. J. Fokkema tot rector benoemde, die na rijp beraad deze benoeming aannam en 1 Augustus zijn nieuwen werkring aanvaardde.

Het was wel droevig, dat hij zijne leerlingen pas op den 11en October kon ontvangen. Door de finantieele moeilijkheden, waarin de Corporaties verkeerden, bleef de school tot zoolang gesloten. In onzen arbeid geldt de regel, dat Indië moet voorgaan. Zoo lang de gelden voor Indië er niet waren, kon er niet aan gedacht worden het werk in Nederland op den gewonen voet te laten voortgaan. De leerlingen der school zochten tijdelijken arbeid; enkelen hunner hielpen mee in onzen arbeid hier te lande.

Gelukkig konden, na leniging der nooden, de afgevaardigde zendingen uitgaan. Zij zijn reeds allen in Indië behalve Br. Jansen Klomp, zending-diakoon, voor wien door bizondere omstandigheden de hem op Java toegedachte werkring niet open stond en voor wien nu een andere post gezocht wordt.

De kweekelingen uit Barmen, over wier komst wij reeds ten vorigen jare spraken, hebben hier hun voorbereidende studie, meer in het bijzonder in

het leeren van Nederlandsch en Maleisch, land- en volkenkunde en Zendingsgeschiedenis van Ned. Indië, ten einde gebracht. De B. B. Bode, van Dalen, Döpp, Hasselhoff en Thiel werden door de Commissie tot de zaken der Prof. kerken in Ned. Oost- en West-Indië ter benoeming tot hulpprediker voorgedragen. De drie eerstgenoemden vertrokken reeds naar Indië. Evenzoo is ter benoeming voorgedragen Br. Doxie van de Basler Mission, die vroeger in Kamerun werkzaam was.

Ook is in dienst der Indische kerk overgegaan de oud-leerling der school D. van Mulligen, die een paar jaren in Suriname werkzaam is geweest.

In de 3e klasse zijn geplaatst de leerlingen: F. Bunte (Ind. kerk), J. Eygendaal (U. Z. V.), J. Reynhout (S. en T. C.), J. Schuurmans (N. Z. V.), W. Slegers (N. Z. V.), F. Slump (U. Z. V.) en W. C. Steinhart (Luth. Zending). Zij allen slaagden voor het examen „hulp-prediker” bij de Indische Commissie.

De asp-hulp-prediker P. Middelkoop zette zijn voorbereidende studie voort aan het fonetisch instituut van Prof. Meinhof te Hamburg en werd in April ter beschikking der Regeering gesteld ter uitzending naar Indië. De onderwijzer I. S. Kyne (U. Z. V.) behaalde de acten Maleisch en Land- en Volkenkunde van Ned. Indië en zal nu eveneens een cursus aan genoemd instituut volgen.

De med. stud. Pruys (N. Z. V.) slaagde voor het cand.-examen medicijnen.

De theol. cand. E. A. A. de Vreede (N. Z. G.) werd opgenomen om in Leiden zijn studies voort te zetten; het nieuwe academisch statuut opent de mogelijkheid, dat daarbij aan de toekomstige werkzaamheid in Indië ruimte wordt gegeven.

De a. s. zendeling-arts Ketel was een tijdlang in het internaat opgenomen om te Leiden den cursus in tropische hygiëne te volgen.

De tweede klas wordt gevormd door de leerlingen: Van Alphen (a. s. hulpprediker), Arps, Brinksma en Hering (een Duitscher). De leerling J. Oosterhagen werd medisch afgekeurd voor verblijf in de tropen. Alsnog werd toegelaten J. Grondel uit 's-Gravenhage.

De eerste klas wordt gevormd door de leerlingen: N. Bergstra, Boeken, Krüger, H. v. d. Linden, S. v. d. Linden, Offringa, en vanwege den Geref. Zend. Bond: van Dijk en van Weerden.

In school en internaat ging alles zijn gewonen gang. Sedert 11 October kon het onderwijs zonder onderbreking worden voortgezet. De kerstvacantie duurde ditmaal slechts één week om den achterstand eenigszins in te halen.

Bizondere aandacht wordt gewijd aan de wenschelijkheid om te komen tot een speciale opleiding van aanstaande zendeling-vrouwen. Een bescheiden poging in die richting zal worden gedaan door het inrichten van een 14-daagschen cursus te Utrecht, waartoe enkele zendelingen en zendeling-vrouwen hun medewerking verleen.

Met dankbaarheid mag worden herinnerd aan wat het Linnenfonds te Leiden en enkele meisjes-vereeningen in den lande hebben gedaan ten behoeve van de linnenkast van het internaat. Verder aan den bazar te Utrecht door den Meoswar-krans ten bate van Utr. Zend. Vereen., en aan den bazar te Leiden ten bate van de Ned. Zend. School.

GELDMIDDELEN.

Het jaar 1921 begon met een tekort van f 31.000.— De raming der uitgaven bedroeg f 216.950.—, waarbij nog in den loop van het jaar een supplettoire raming kwam van f 17.500.— Er moest dus f 265.490.— inkomen om het jaar 1922 zonder tekort te kunnen inzetten.

Wij hebben reden tot groote dankbaarheid, als wij zien dat in Nederland f 260.783.— werd bijeengebracht; wat in Indië binnenkwam weten wij nog niet, maar misschien worden daar de nog ontbrekende f 4667.— wel gevonden.

In dat geval kunnen wij de rekening 1922 op een schoone lei beginnen.

Alleen — de uitgaven in Indië zijn nog niet bekend, omdat de rekeningen nog niet alle binnenkwamen. Van Halmahera en Oost-Nieuw-Guinee kregen wij bericht dat men daar niet met het verstrekte geld kon toekomen. Zoo zijn er misschien meer tegenvallers. Zekerheid is in de eerste maanden nog niet te krijgen. Toch is de mogelijkheid niet groot, dat het tekort even groot zal zijn als dat over 1920.

Wij danken God voor deze uitkomst. En wij danken allen, die op eenigerlei wijze hebben meegewerkt om in de behoeften van den arbeid te voorzien.

Moge het in 1922 niet tot zoo'n crisis komen als in den zomer van 1921!

Wie in gedachtenis houdt, dat Jezus Christus uit de dooden is opgewekt, werkt krachtig mede om dat Evangelie te doen prediken onder alle volkeren.

